

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis
Pakartotinė sesija

2025 m. liepos 3 d.

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę, vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Atsakymų lape atsakymus rašykite tik jiems skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
4. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose atsakymų lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
5. Atsakymus į užduoties klausimus ir rašto darbą pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape.
6. Pasilikite pakankamai laiko rašto darbui perrašyti į atsakymų lapą, jeigu pirmiausia rašote juodraščiui skirtose vietose. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
7. Atsakymų lape rašykite **juodai arba mėlynai** rašančiu tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
8. Atlikite testą (1–17 užduotis) ir atsakymus perrašykite į atsakymų lapą.
9. Parašykite ne mažiau kaip 300 žodžių apimties rašto darbą, kaip numatyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše. Atsakymų lape suskaičiuokite rašto darbo žodžius ir parašėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (300 žodžių) ribą. Už trūkstamą rašto darbo apimtį vertinant bus atimami taškai.
10. Visame darbe neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų atpažinti darbo autorių (pavyzdžiui, vardo, pavardės, mokyklos ir kt.).
11. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

TESTAS (30 taškų)

TEKST A

Maria Dąbrowska

NOCE I DNIE

(fragment)

Na koniec jednak pewnej niedzieli wszystkie poopóźniane roboty dobiegły wreszcie końca i można było odpocząć. Panią Barbarę bolał krzyż¹ i była niewyspana – od paru tygodni wstawiała co dzień o świcie, a w dzień się nigdy nie kładła. Zasiadła mimo to zaraz po obiedzie na fotelu, zgromadziła dokoła siebie ostatnie czasopisma, [...] i najpierw zaczęła oglądać ilustracje. Nad jedną z nich zasnęła. Zbudziło ją zesunięcie się tygodnika z kolan i własne kiwnięcie się. Zobaczyła zdziwiona, że przez ten czas do pokoju weszła panna Celina. Stała wahając się przy drzwiach i mówiła bynajmniej nie z dumą odpowiednią do jej wyglądu, ale zgoła lękliwie:

– Przepraszam, pani może wypoczywała i ja przeszkodziłam?

Pani Barbara była zła, że zasnęła nad czytaniem, zła, że panna Celina to widziała i zła w ogóle z powodu zejścia panny Celiny z góry, jak bywa, że się irytujemy, gdy to, czego długo i na darmo czekamy, pojawia się nie w porę. Nie chciała jednak zrażać nauczycielki, rozjaśniła więc, jak mogła, swe szare oczy i poprosiła:

– Ależ niech pani siada. Gdzieżby pani miała przeszkadzać. Pani coś czyta, widzę.

Panna Celina istotnie trzymała w ręku książkę, a jej piękne, jasne oczy lśniły nie widywanym w nich blaskiem.

– Czytam – odparła – Stanisława Przybyszewskiego² „Nad morzem”. Pani to zna?

Nie, pani Barbara nie czytała ani jednej rzeczy tego autora.

– Zdaje mi się – odparła niepewnie – że czytałam o nim jakiś artykuł.

– O, i chyba niejeden! – zawołała z nieoczekiwanym żarem panna Celina. – Przecież to geniusz. On jest znany nie tylko u nas! Na przykład w Niemczech podobno szalenie jest sławny.

Panna Celina wyglądała w tej chwili tak, jakby zdjęła z twarzy woalkę³. Próbowała opowiedzieć coś z tego, co przeczytała, mówiła chwilę o ludziach napiętnowanych fatalnością, o wiekuistej tęsknocie, o tańcu miłości i śmierci. Wnet jednak dała spokój.

– Nie – rzekła – to trzeba samej przeczytać. Jaka pani szczęśliwa, że pani ma to jeszcze przed sobą. Mnie już to szczęście nie czeka. Znam wszystko, co napisał.

Panią Barbarę ogarnęło zniecierpliwienie.

– No, może ten Przybyszewski jeszcze co napisze – powiedziała mało życzliwie. – Czy to już stary człowiek?

– Podobno niestary. Może on rzeczywiście jeszcze co kiedy napisze – ucieszyła się panna Celina.

– Chociaż właściwie to jego można czytać po dziesięć razy to samo. Niech pani przeczyta to „Nad morzem”. To jest wspaniałe – no – wspaniałe.

Pani Barbara wzięła podaną książkę, spojrzała podejrzliwie na tytuł:

– Morza nigdy nie lubiłam – oświadczyła. – Kiedyś za młodu byłam w Połędzie⁴ i zawsze tam był taki wiatr, jakby się kto powiesił.

– Morze to tylko tak... symbol – broniła się panna Celina więdnąc jednak pomалу. – Ale w gruncie rzeczy idzie tutaj o miłość.

Pani Barbara skrzywiła się i pokiwała głową.

– O, miłość – rzekła z pełnym litości szyderstwem. – To nie dla mnie.

Otworzyła książkę i przeczytała po cichu parę wierszy.

– Nie rozumiem – stwierdziła po chwili. – Książki o miłości zawsze mnie dziwnie nudzą.

¹ Krzyż – tu: dolna część kręgosłupa.

² Stanisław Przybyszewski (1868–1927) – polski pisarz okresu Młodej Polski.

³ Woalka – przezroczysta zasłona na twarz, stanowiąca ozdobę damskiego kapelusza.

⁴ Połęga – lit. Palanga.

Odložyla kniažkę i pisma, vzięla z majolikowego wazonika niciane ząbki i szydełkiem zaczęła je wiązać. Nikt by nie wytłumaczył, dlaczego tak się stało, ale Przybyszewski był w tej chwili dla niej nie powieściopisarzem, którego nie znała i o którym miała chętkę posłuchać, lecz jakby współnikiem wszystkich złych stron zauważonych w pannie Celinie. Zdawał się popierać oschły sposób bycia, dumne trzymanie się na uboczu, lekceważące traktowanie obowiązków.

Panna Celina stała się już też na powrót zamkniętą w sobie, posągowej urody, nieskłoną do rozmowy osobą. Zapytała jeszcze tylko:

– Pani pewno lubi powieści historyczne?

– Owszem – zgodziła się pani Barbara – lubię powieści historyczne, lubię w ogóle książki, gdzie się coś dzieje. Ale tak żeby rozpamiętywać, wywlekać swoje uczucia i co tam kogo boli, to nawet wstyd.

I nagle, czując potrzebę jakby wywdzięczenia się czymś pannie Celinie za jej chwilę szczerości, pani Barbara rzekła mieniać się na twarzy:

– O miłości lepiej człowiekowi zapomnieć.

Chwilę siedziały w milczeniu, lecz panią Barbarę nagle zaczął dręczyć niepokój o kury, które się jeszcze w tym czasie nasadzało⁵.

– Zaraz – rzekła odkładając robotę – przepraszam, w tej chwili wrócę. Muszę zajrzeć, czy kury nie poschodziły z jaj.

Lecz nie wróciła tak prędko, okazało się bowiem, że kury poschodziły z jaj. Kiedy zajrzała ponownie do salonu, panny Celiny już tam oczywiście nie było. Wobec tego pani Barbara poszła do Bogumiła i zwierzyła mu się z ponurego zamiaru nienasadzania już nigdy żadnego drobiu. Następnie zaczęła mówić o swojej nowej służbie. Felicja zgodzona niedawno do pokojów, dała się owszem, poznać jako zupełnie odpowiednia – poważna, sumienna, pojętna, a co najważniejsze małomówna, niekłótliwa, nie wtrącająca się do rozmów.

– Ale z tą Żarnecką, z tą kucharką, to będziemy mieć ciężkie życie. Gotuje świetnie to prawda...

– Doskonale – potwierdził z ożywieniem Bogumił.

– Tak, ale ma zgryźliwe i strasznie denerwujące usposobienie. [...]

Maria Dąbrowska, *Noce i dnie*, t. II, Warszawa 1979, s. 51–54.

ZADANIA DO TEKSTU A

1. Spośród podanych sformułowań **A–F** wybierz cztery, które odzwierciedlają kolejne wydarzenia opisane w tekście. Przy liczbach **1–4** wpisz litery w kolejności zgodnej z tekstem.

A. Rozmowa z Bogumiłem o codziennych kłopotach domowych.

B. Wspólne czytanie powieści Przybyszewskiego „Morze”.

C. Spór z nauczycielką na temat metod wychowawczych.

D. Odpoczynek Barbary po tygodniach ciężkiej pracy.

E. Powrót do pilnych obowiązków gospodarskich.

F. Rozmowa z panną Celiną o literaturze.

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

(2 punkty)

⁵ Nasadzać (kury) – umieszczać kurę na jajkach, żeby doprowadzić do wykucia się z nich piskląt.

2. Co jest głównym powodem rozdrażnienia pani Barbary? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- A. Praca służącej, sprzątającej pokoje i sypialnie.
- B. Stosunek Bogumiła do nauczycielki.
- C. Opóźnienie wszystkich prac w polu.
- D. Zachowanie panny Celiny.

(1 punkt)

3. Spośród podanych przymiotników wybierz po jednej nazwie cechy charakteru każdej z kobiet i uzasadnij swój wybór na podstawie tekstu.

praktyczna	racjonalna	romantyczna
uczuciowa	zachłanna	zazdrosna

A. Pani Barbara jest (jaka?) _____, ponieważ _____

B. Panna Celina jest (jaka?) _____, ponieważ _____

(2 punkty)

4. Zaznacz dwa cytaty, które świadczą o fascynacji panny Celiny twórczością Przybyszewskiego.

- A. *Stała wahając się przy drzwiach [...]*
- B. *[...] mówiła bynajmniej nie z dumą odpowiednią do jej wyglądu, ale zgoła lekliwie.*
- C. *[...] trzymała w ręku książkę, a jej piękne, jasne oczy lśniły nie widywanym w nich blaskiem.*
- D. *– O, i chyba niejeden! – zawołała z nieoczekiwanym żarem panna Celina.*
- E. *Próbowała opowiedzieć coś z tego, co przeczytała. [...] Wnet jednak dała spokój.*

(2 punkty)

5. Co oznacza wyróżnione drukiem połączenie wyrazowe w cytacie: **w gruncie rzeczy** idzie tutaj o miłość? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- A. prawdopodobnie
- B. najmniej
- C. tak naprawdę
- D. nieprawdopodobnie

(1 punkt)

6. Uzupełnij zdania. Wyjaśnij funkcje wyróżnionych w cytatach środków stylistycznych.

A. Powtórzenie w cytacie *Pani Barbara była **zła**, że zasnęła nad czytaniem, **zła**, że panna Celina to widziała i **zła** w ogóle z powodu zejścia panny Celiny z góry [...]* podkreśla, że _____

B. Epitet metaforyczny w zdaniu *Panna Celina stała się już też na powrót zamkniętą w sobie, **posągowej** urody, nieskłoną do rozmowy osobą.* pokazuje czytelnikowi, że _____

(2 punkty)

7. Jakie znaczenie ma hiperbola zawarta w wypowiedzi *Chociaż właściwie to jego* [Przybyszewskiego] *można czytać po dziesięć razy to samo*? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- A. Książki tego pisarza nie znudzą się nawet po kilkakrotnym czytaniu.
- B. Wszystkie utwory Przybyszewskiego są do siebie podobne.
- C. Literaturą Młodej Polski interesuje się wielu czytelników.
- D. Panna Celina w swoim życiu przeczytała wiele książek.

(1 punkt)

8. Wyjaśnij, co w kontekście opisanej sytuacji wyraża zdanie *Panna Celina wyglądała w tej chwili tak, jakby zdjęła z twarzy woalkę*.

(1 punkt)

9. Jaki stosunek do literatury mają obie bohaterki? Zaznacz dwie poprawne odpowiedzi.

- A. Lubią czytać książki lub czasopisma.
- B. Głęboko przeżywają uczucia bohaterów.
- C. Każda ma swoje zamiłowania czytelnicze.
- D. Z przyjemnością czytają książki o miłości.
- E. Uważają, że najciekawsze są powieści historyczne.

(2 punkty)

10. Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz PRAWDA lub FAŁSZ.

	Stwierdzenie	PRAWDA	FAŁSZ
A.	Panna Celina była nauczycielką w domu pani Barbary.		
B.	Pani Barbara i panna Celina były serdecznymi przyjaciółkami.		
C.	Pani Barbara kiedyś była nad morzem na Litwie.		
D.	Bogumił często narzeka przed Barbarą na służące.		

(2 punkty)

11. Zaznacz punkt, zawierający właściwe zakończenie podanego zdania.

Celina chce namówić Barbarę do przeczytania utworu Przybyszewskiego, lecz...

- A. obie panie nie wiedzą, gdzie zdobyć tę cenną książkę.
- B. upodobania literackie Barbary są odmienne od lektur Celiny.
- C. Barbara już czytała go w młodości i nie była nim zafascynowana.
- D. Bogumił nie życzy sobie, by żona czytała książki, gdy jest tak dużo pracy.

(1 punkt)

12. W jakim celu Barbara wspomina w rozmowie swój pobyt w Połędze? Zaznacz właściwą odpowiedź.

- A. Aby uświadomić Celinie, że również zna twórczość Przybyszewskiego.
- B. Aby wyjaśnić swoją niechęć do morza i książek o tej tematyce.
- C. Aby wyrazić sentyment do czasów swojej młodości.
- D. Aby pochwalić się swoimi podróżami.

(1 punkt)

13. Do każdego stwierdzenia dobierz spośród podanych cytatów z tekstu ten, który jest jego ilustracją. Zapisz przy każdej liczbie 1–3 odpowiednią literę A–E.

Stwierdzenia	Cytaty
1. Stanisław Przybyszewski jest pisarzem.	A. – <i>Zdaje mi się – odparła niepewnie – że czytałam o nim jakiś artykuł.</i> B. – <i>Czytam – odparła – Stanisława Przybyszewskiego „Nad morzem”.</i> C. [...] <i>Na przykład w Niemczech podobno szalenie jest sławny.</i>
2. Tematyką jego twórczości są problemy egzystencjalne.	D. <i>Próbowała opowiedzieć coś z tego, co przeczytała [...] o ludziach napiętnowanych fatalnością, o wiekuistej tęsknocie, o tańcu miłości i śmierci.</i>
3. Był znany za granicą.	E. <i>Jaka pani jest szczęśliwa, że pani ma to jeszcze przed sobą. Mnie już to szczęście nie czeka.</i>

1. _____ 2. _____ 3. _____

(3 punkty)

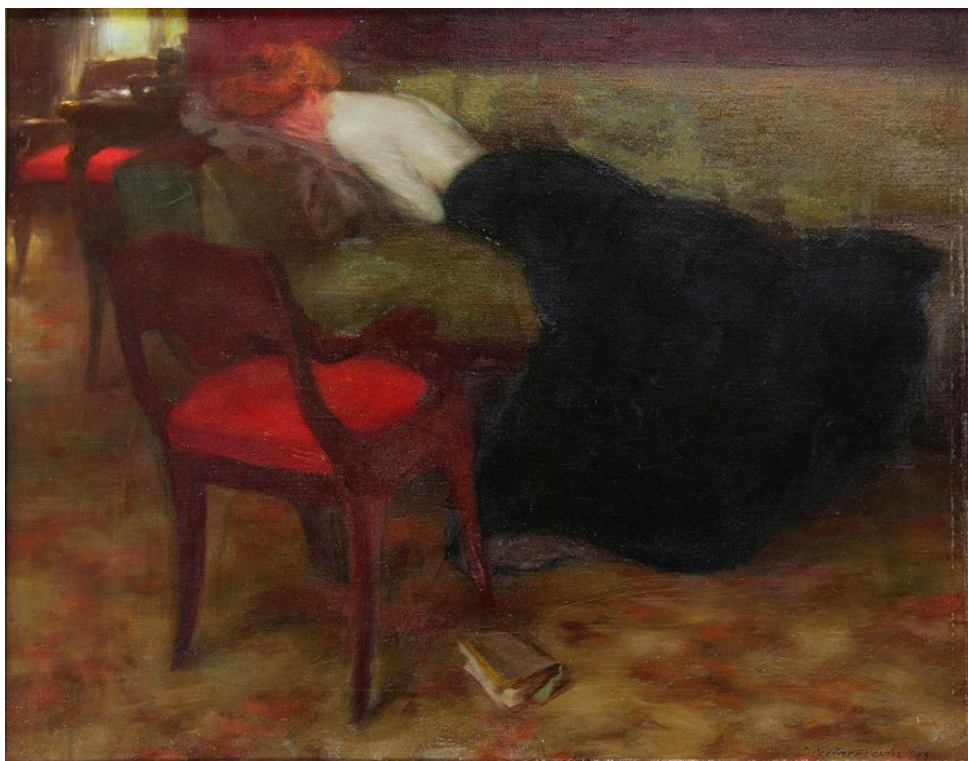
14. Który utwór wybrałaby sobie do czytania pani Barbara, a którą – panna Celina? Połącz każdą bohaterkę z nazwą utworu i odpowiednim uzasadnieniem.

Bohaterki	Utwór i uzasadnienie
1. Pani Barbara	A. A. Mickiewicz <i>Ballady i romanse</i> , ponieważ są to utwory ukazujące świat uczuć.
2. Panna Celina	B. H. Sienkiewicz <i>Potop</i> , ponieważ powieść ukazuje przygody bohatera na tle wydarzeń historycznych. C. Cz. Miłosz <i>Rodzinna Europa</i> , ponieważ jest to esej biograficzny.

1. _____ 2. _____

(2 punkty)

TEKST B

Stanisław Bohusz-Sięstrzeńcewicz, *Pani płacząca* (1903), olej na płótnie, 61 x 76,5 cm. Muzeum Mazowieckie w Płocku.

ZADANIA DO TEKSTU B

15. Zaznacz zdanie, które wyjaśnia, co zostało przedstawione na obrazie Stanisława Bohusza-Sięstrzeńcewicza.

- A. Malarz pokazał poranne przebudzenie młodej kobiety w pięknie urządzonym salonie.
- B. Na obrazie została przedstawiona kobieta zatopiona w lekturze interesującej książki.
- C. Artysta przedstawił kobietę zmagającą się z emocjami w domowym zaciszu.
- D. Dzieło malarskie ukazuje poobiedni odpoczynek zmęczonej pani domu.

(1 punkt)

16. Przy każdym wymienionym elemencie obrazu wpisz po dwa określenia wybrane spośród podanych.

chaotyczna	ciemna	nieszczęśliwa
rozmyta	zadowolona	zimna
zniszczona	zrozpaczona	zrzucona

	Element	Określenia
A.	Kobieta	
B.	Książka	
C.	Kolorystyka	

(2 punkty)

17. Zredaguj krótką spójną wypowiedź (3–5 zdań), w której zinterpretujesz obraz. Uwzględnij dwa aspekty: ukazaną na nim sytuację i panujący nastrój.

(4 punkty)

RAŠTO DARBAS (30 taškų)

- Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę lub interpretację utworu. Objętość pracy pisemnej – **minimum 300 słów** (zalecana objętość około 2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę i zapisz liczbę 300 na marginesie.
- W **rozprawce** odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury zgodnie ze sformułowaniem tematu. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do **lektur obowiązkowych** (lista podana pod poleceniem) i reprezentować **literaturę polską**.
- W **interpretacji** omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).
- W pracy (**zarówno w rozprawce, jak i w interpretacji**) przywołaj co najmniej 2 wybrane **konteksty** (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

Lista lektur obowiązkowych: Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”.

TEMATY PRAC PISEMNYCH

1. Co motywuje człowieka do przemiany wewnętrznej? Omów zagadnienie na przykładach wybranych bohaterów literackich.
2. Jak różnice światopoglądowe wpływają na wzajemne relacje rodziców i dzieci? Rozważ problem na przykładach literackich z różnych epok.
3. Interpretacja wiersza Juliana Tuwima „Janowi Kochanowskiemu”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.
Julian Tuwim (1894–1953)

JANOWI KOCHANOWSKIEMU

1

Janowi Kochanowskiemu
Meldują posłusznie poeci:
– Praojcze! Składamy raport
Z czterech pośmiertnych stuleci.

Przybyło babilonu⁶
I ksiąg, i chytrych maszyn,
A my z uśmiechem trwamy

⁶ Babilon – starożytne miasto; w kulturze chrześcijańskiej jest symbolem moralnego zepsucia.

W nieziemskim oblędzie naszym.

Wciąż między niebem i ziemią
Rozruch wre nieustanny
I judzą⁷ nas uwodne⁸
Apollinowe panny⁹.

Słońcu mówimy: słońce!
Wiatrowi wzdychamy: wietrze!
W podgwiezdnych samolotach
Składamy słowa odwieczne.

2

Był Las, nie było nas,
Las będzie, gdy nas nie będzie:
Lutnia, trącona choć raz,
Strunami rozdziera czas
I gędzie¹⁰.
Nieśmiertelna to rzecz
Owo muzyczne¹¹ narzędzie.

Murszeją¹² pyszne trony,
Gniją szkarłatne opończe¹³,
Twoich królów korony
W muzeach drzemią, Praojcze!

Rdzewieje hardy miecz,
Głuchnie królewskie orędzie,
A nieśmiertelna rzecz
Owo muzyczne narzędzie.

Z tomu Rzecz Czarnoleska (1929)

⁷ Judzić – namawiać kogoś do zrobienia czegoś złego.

⁸ Uwodny – wabiący, kuszący.

⁹ Apollinowe panny – muzy.

¹⁰ Gędzić – daw. grać na jakimś instrumencie.

¹¹ Muzyczny – daw. należący do twórcy, artysty.

¹² Murszeć – ulegać rozpadowi.

¹³ Opończa – daw. płaszcz bez rękawów.

[illegible]

